

Waarom door met de dorre schermles en jullie op mute?

Onderwijs is voor de adolescent een zeldzaam luikje naar de buitenwereld. Door dat luikje komen nu kennis, eisen en beoordelingen binnen.

Van basisschool tot universiteit houden we, onder verslechterde omstandigheden, vast aan het programma. Dus besteden we steeds minder tijd aan wat nu nodig is: zelfontplooiing en ontmoeting. Eveline Crone, onderzoeker van het adolescentenbrein, maakt zich zorgen. Ze liet, samen met Ronald Dahl in *Nature* zien wat zich nou eigenlijk ontwikkelt in de jeugdige bovenkamer.

Pubers leren zich niet zo zeer afzetten tegen oudere generaties, ze zoeken toenadering tot leeftijdsgenoten. Dat ze graag risico's nemen is geen miskenning van langetermijndoelen, maar het omarmen van het genot samen iets bijzonders mee te maken. 'Dat was vet!', gaat altijd over een gedeelde beleving.

Die zich ontwikkelende prefrontale kwab wil verbinding leggen, maar dat is nu lastig, opgesloten in je kamertje. Gelukkig kan onderwijs ook online de *lifelijn* naar leeftijdsgenoten zijn. Maar dat is het onderwijs niet. Onderzoeker Dahl laat ook zien dat adolescenten creatief zijn en zich willen verhouden tot de wereld, maar Zoom dempt hun stem.

Er wordt onwijs hard gewerkt in scholen en vervolgonderwijs, maar hoe verder de crisis, hoe droger de lessen: iedereen onder de muteknop, dóór met die stof. Waarom doen (hoog)leraren dat? Omdat de prestatie maatschappij tot in de vezels van het onderwijssysteem zit. Toen ik een toets uit het programma wilde schrappen, twijfelden leerlingen of ze die kans om hun cijfer te verhogen, wilden opgeven. Ook ouders maakten zich zorgen over de waardedaling van het diploma. Ondertussen vroeg ik me af of ik de leerlingen nog voldoende voorbereid op de examens en zonder die toets nog voldoe aan de inspectie-eisen. Het resultaat: leerlingen en studenten zitten dag na dag aan een scherm geplakt. Toetsen maken ze met spiekbriefjes naast de webcam die ze moet controleren, terwijl zuslief onder het bureau de ontbrekende antwoorden opzoekt.

Onderwijs raakt zo verder verstrikt in de fuik naar een te smal einddoel. Alles staat in dienst van tentamens en examens waarin adolescenten met elkaar en met de exameneisen worden vergeleken. Jij doet het beter, jij doet het minder. Jij haalt het wel, jij haalt het niet. En om eerlijk te kunnen vergelijken, moet alles hetzelfde zijn. Dezelfde vragen, dezelfde antwoorden, dezelfde normering. Universiteiten, ooit vrijhavens voor onafhankelijke denkers, kweken nu studenten die het goede hokje kunnen aankruisen. Wie

Duitse les in 5 havo op het Odulphuslyceum, Tilburg.

Foto Marcel van den Bergh / Vk

We zijn verstrikt in de fuik van het te smalle einddoel

Albert Mark van Leeuwen is docent filosofie en maatschappijleer

Wim van Boxtel is rector van het Mummellius Gymnasium in Alkmaar

buiten het hokje denkt, denkt fout.

Het aangekondigde 'nationaal programma onderwijs na corona' moet daarom niet gaan over het inhalen van achterstanden. Gaan jongeren dan massaal hun sport en muziek afzeggen om nog meer stil te zitten bij de inhalles? Alsjeblieft niet, er moet jeugd worden ingehaald! Laat het ministerie flink schrappen in de exameneisen.

Daarnaast is er een uitweg waar Den Haag niet voor nodig is. Elke docent kent Blooms taxonomie, een ranglijst van doelen die je met onderwijs kunt bereiken. Bovenaan staat 'evaluatie' en daar ligt de kans. Als je echt iets wil be-

grijpen, toepassen en doorgronden, dan moet je nieuwe kennis zelf op waarde schatten. Je hebt nu hoofdstuk 4 geleerd. Wat vond je het interessantst en waarom? Zou het wenselijk zijn als deze kennis meer invloed heeft op de samenleving? Laat in je antwoord zien wat je weet en wat jij ermee kan.

Dit soort vragen zonder antwoordmodel zorgen, inclusief een gesprek met leerjaargenoten, voor verdieping, ontplooiing en digitale ontmoeting. Geef de jeugd de kans om, op de schoulers van je vak, iets te vinden van hun wereld tussen hun leeftijdsgenoten. Ik beloof: dat wordt genieten. Onderwijs verleg je focus, geef de jeugd een stem.

LIEVE LEERLINGEN, HET WORDT 'N PRACHTJAAR

■ Een week geleden kondigde minister Slob een 'nationaal programma voor het onderwijs na corona' aan. Maar het moet me van het hart: ik vind dat plan onverstandig, oneerlijk voor leerlingen en weinig realiteitswaarde bevatten. Bij dezen doe ik een dringend beroep op het gezond verstand en het inlevend vermogen van de minister: stop met het gedram wat betreft het inhalen van achterstanden en neem het dappere besluit dit jaar de inspectiecriteria van rendementen en snelheden buitenspel te zetten. Stop met de termen 'bevorderen' en 'doubleren' en gun alle leerlingen in het Nederlandse onderwijs met ingang van het komende schooljaar een herstart. Een herstart die evenzo goed in het huidige leerjaar kan beginnen als in het volgende leerjaar: leraren zijn zonder meer in staat samen met de leerling en zijn of haar ouders in te schatten waar de leerling het komende schooljaar, onder het gesternte van het oude normaal, het meest tot bloei zal komen.

Natuurlijk moet Mark Rutte dit voornemen in een persconferentie aankondigen. Om hem in deze drukke tijd wat werk te besparen, heb ik de tekst vast geschreven: 'Lieve leerlingen van Nederland. We kijken terug op een ongekend zwaar jaar. Voor ons volwassenen, maar zeker ook voor jullie, aangezien jullie in de meest kwetsbare fase van je leven werden overgeleverd aan onzekerheid en eenzaamheid. Jullie zijn onze toekomst en we koesteren jullie. En daarom nemen we het volgende besluit. In schooljaar 2021-2022 maken we een nationale herstart. Misschien maak jij die in het volgende leerjaar maar de kans is aanzienlijk dat je in het huidige jaar een herstart maakt. En dat is niet erg. Onderwijs gaat immers om duurzaam ontwikkelen, om rijpen, om het vergaren van leervaardigheden voor de rest van je leven en wij gunnen jullie de tijd die je daarvoor nodig hebt. Je hebt geen achterstand, je hebt wel te weinig tijd gekregen. En die krijg je nu van ons terug. Het wordt een prachtig jaar.'

Wim van Boxtel